

Studieplan 2009/2010

Fagkandidat finansiell rådgiver

Studieprogramkode

H_FAGFINAN

Innledning

Denne studieplanen omfatter opplæring som skal dekke anbefalte krav til fagkompetanse for finansielle rådgivere i bank og finansbransjen. Definisjon av finansiell rådgivning (ref. Rapport 2008: Autorisasjon av finansielle rådgivere):

”Med finansiell rådgivning forstås personlig veiledning og anbefalinger knyttet til plassering av kundens finansielle formue.”

Fra 1.4.2009 er det innført en nasjonal autorisasjon: Autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere (AFR) som innebærer at alle som skal drive finansiell rådgivning og deres nærmeste ledere, må ha bestått en kunnskapsprøve bygget på en Fagplan og en praktisk prøve (ref.: www.autorisasjonsordningen.no).

Denne studieplanen omfatter den fagkompetansen en finansiell rådgiver trenger i forhold til fagplanen, og gir tittelen fagkandidat finansiell rådgiver. Studiet har også som mål å øke deltakernes digitale kompetanse og ferdigheter i bruk av digitale verktøy.

Studiets varighet, omfang og nivå

Totalt består studieløpet i av 30 studiepoeng som tilsvarer 1/2 års heltidsstudium. Programmet strekker seg normalt over 1,5 år, men kan tilpasses individuelle behov. Studentene må ha gjennomført programmet innen 3 år etter oppstart på første emne.

Studiet er et lavere grads studium.

Forventet læringsutbytte

Målet for en finansiell rådgiver er å ha samlet kompetanse til å gi kunden, bransjen og omverdenen trygghet for at det er kvalitet i rådgivningen. Rådgivningen skal skje ut fra kundens behov og innenfor rammene av egen rolle og virksomhet. God rådgivningskikk skal være grunnlaget for all finansiell rådgivning slik at bransjen omdømme ivaretas og styrkes.

Finansiell rådgivning innfor personmarkedet er et fagområde som krever fagkompetanse innenfor:

- Etikk
- Regelverk
- Personlig økonomi
- Makroøkonomi
- Finansmarkeder
- Produktgrupper

Rådgiveren skal vite nok om fagområdene til å erkjenne sin egen faglige begrensning og vite hvor man kan henvende seg til fagekspertise der det er nødvendig. Rådgiveren skal forstå implikasjoner av

bestemte økonomiske disposisjoner, og ha forståelse for relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger. En finansiell rådgiver skal vite hvilket rammeverk som regulerer rådgivningsprosessen og kunne anvende denne i praktisk arbeid, enten det er regulert gjennom lovverk og retningslinjer, (bransje-) normer eller etisk standard.

Alle kompetanseområdene har innslag av kunnskap, holdninger og ferdigheter. Det er likevel slik at kunnskap er den viktigste pilaren i fag- og produkt delen av opplæringen som igjen danner grunnlag for ferdigheter i den konkrete rådgivningssituasjon. Rådgiveren må for eksempel besitte visse ferdigheter innen anvendt økonomisk analyse, kalkulasjon og praktisk lovanvendelse for å kunne gi konkrete råd som harmonerer med kundens praktiske situasjon.

Etterlevelse av "God Rådgivningsskikk" er helt avgjørende for kvaliteten i rådgivningen, og det understrekes derfor at de skal gjelde for all rådgivningsvirksomhet i finansnæringen. En rådgiver må forstå sin egen rolle, forskjellen mellom salg og rådgivning samt hvilke konsekvenser egne råd kan føre til med hensyn til ansvar overfor kunder. Dette studieprogrammet tar sikte på å sikre god faglig kompetanse samt kunnskap om etikk, rammebetingelser og holdninger.

Bestått studium skal gi den enkelte en faglig trygghet. Ved å vite hvilke rammer som gjelder for rådgivningen, vil den enkelte være tryggere til å drive salg og rådgivning.

Digital kompetanse

Studiet har også som mål å øke deltakernes digitale kompetanse. I forhold til fremtidens læringsarena i finansbransjen, er digital kompetanse helt nødvendig for å kunne ta ansvar for egen kompetanse, vedlikeholde denne gjennom bruk av ulike læringsressurser samt å kunne samhandle med kollegaer eller andre ressurser.

Med begrepet "digital kompetanse" tas her utgangspunkt i Erstads (2005) tilnærming som angir ferdigheter, kunnskaper, kreativitet og holdninger som alle trenger for å kunne bruke digitale medier for læring og mestring i kunnskapssamfunnet. I studiet vil dette innebære at studentene aktivt må anvende sin digitale kompetanse til presentasjon av egne faglige meninger og dele dette med andre. Digital kompetanse angis ikke som læringsutbytte i de enkelte emner, men inngår i studiets overordnede læringsutbytte, og således implisitt i de enkelte emner.

Avgrensning

Dette studieprogrammet gir ikke ferdighetstrening i salg og rådgivningsprosessen men vil være et viktig faglig grunnlag for trening i salg og rådgivning. Et eget program i God rådgivningsskikk ivaretar både fagkunnskap innenfor god rådgivningsskikk og rådgivningsprosessen faser, ferdighetstrening og et casebasert skriftlig arbeid bygget på kompetansekravene til AFRs praktiske prøve

Målgruppe

Studieprogrammet retter seg primært mot ansatte i finansbransjen som ønsker å kvalifisere seg til finansielle rådgivere eller leder for finansielle rådgivere.

Opptakskrav og rangering

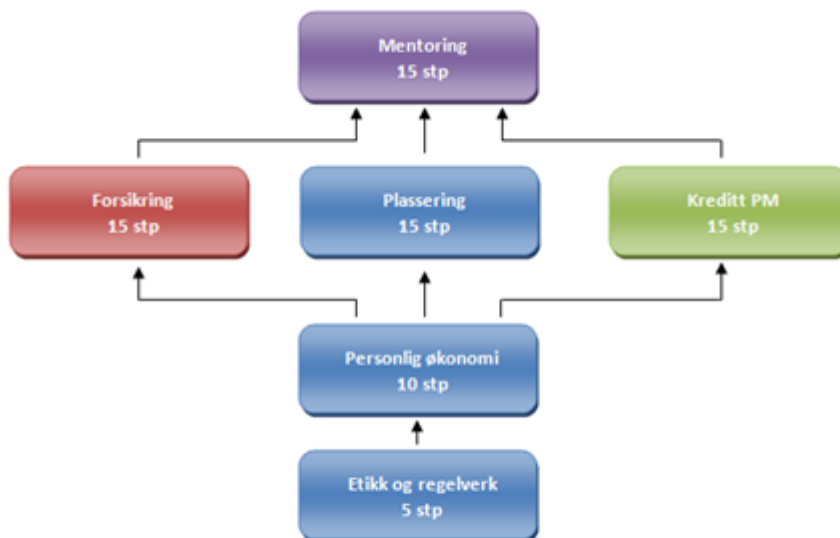
Generell studiekompetanse.

Søkere over 25 år vil kunne bli vurdert ut fra realkompetanse.

Det er ikke krav til relevant yrkeserfaring, men det understrekes at for å ha best utbytte av studieprogrammet bør studenten arbeide med finansiell rådgivning. Dette for å få utbytte av cases og

oppgaver som knyttes til rådgivningssituasjoner.

Studiets innhold, oppbygging og sammensetning

”Finansiell rådgivning – Fagkandidat” består av grunnstammen med Etikk og regelverk samt Personlig økonomi på til sammen 15 studiepoeng, og en faglig fordypning innen ”Plassering” på 15 studiepoeng. Dette dekker teoridelen som legges til grunn for autorisasjon som finansiell rådgiver. Emnene anbefales å tas i den rekkefølge

Emnet ”Etikk og regelverk” omfatter presentasjon av bransjenormen for god rådgivningsskikk og tar for seg erfaringer fra klagesaker innen finansiell rådgivning. Videre introduseres studentene for etikkens verktøy og teorier, profesjonsetikk og ytringsetikk samt håndtering av etiske dilemmaer i rådgivningssituasjoner.

Regelverkdelen av emnet omfatter Lov om Verdipapirhandel og øvrig regelverk som regulerer det avtalerettslige forholdet mellom personkunden og banken, med fokus på god forretningskikk, hovedregler og viktige elementer, definisjoner og informasjonskrav og dokumentasjonskrav

Emnet ”Personlig økonomi” tar for seg hvilke behov kunden har i de ulike livsfasene, og hvordan man beregner ulike sider av privatøkonomien som for eksempel skatt, pensjon og arveavgift. Emnet tar også for seg sentrale og relevante juridiske emner innenfor arv, samlivsformer og mindreårige. Disse to nevnte emnene er felles for all rådgivningsvirksomhet.

”Plassering” er det siste emnet, og består av det faglige grunnlaget for finansiell rådgivning i personmarkedet. Dette innebærer en gjennomgang av sentrale finansfaglige temaer som har relevans for plassering av kunders finansformue.

”Finansiell rådgivning – Fagkandidat” består dermed av:

Emne

STP

Etikk og regelverk	5
Personlig økonomi	10
Plassering	15

Studiet er ett av tre studier som gir rådgivningskompetanse innen henholdsvis forsikring, finansiell rådgivning og kredittrådgivning innen personmarkedet. Studiene bygger på en felles grunnstamme som omfatter etikk, regelverk og personlig økonomi. Grunnstammen utgjør 15 studiepoeng. Dette suppleres med en fagutdanning innen ett av de tre områdene, og avsluttes med et felles emne som skal gi studentene praktisk rådgiverkompetanse.

I tillegg kan man ta et tilleggsemne ”Mentoring” som fokuserer på den praktiske siden av rådgivning. Dette er illustrert i figuren over.

Gjennomføring

Studiet er nettbasert noe som innebærer at internett brukes til å formidle faglig innhold, forelesninger og veiledning. Mesteparten av kommunikasjonen mellom lærer og student skjer også ved bruk av internett. Dette medfører en studentrolle som skiller seg vesentlig fra den ordinære campusstudenten hvor forelesninger og veiledning skjer i nært samspill mellom lærer og student. Studenten bør dermed ha en minimum kunnskap i bruk av IKT.

Tidsbruk

Nettbaserte utdanninger inneholder gjerne færre tilrettelagte undervisningssituasjoner enn ved ordinær campusutdanning. Det er da viktig å være klar over at den samlede arbeidsmengden vil være lik uavhengig av hvilken modell som velges. Ved nettbasert utdanning forventes det mer selvstudier og individuelt organisert gruppearbeid enn ved tilsvarende campusstudier.

Samlinger/ nettførelsesninger

For hvert emne vil det bli arrangert flere nettførelsesninger, samt noen seminarer hvor studentene samles og arbeider sammen med veileder. Nettførelsesninger skjer ved at foreleser benytter webkonferansesystemer for å formidle sin forelesning, og studentene kan da motta denne individuelt på sin egen datamaskin. Det anvendes både lyd og bilde, slik at studentene må ha nødvendig teknisk utstyr for å delta på disse.

Omfanget av samlinger er angitt i tabellen:

Emne	Samlinger
	2 dagers startsamling
Etikk og regelverk	3 – 5 nettførelsesninger
	1 dags startsamling
Personlig økonomi	3 - 5 nettførelsesninger
	2 samlinger à en dag

Plassering

3 - 5 nettførellesninger

Veiledning

Veiledning skjer ved bruk av "Nettcafé" der studentene kan legge inn sine spørsmål, og veileder besvarer disse innen rimelig tid. I tillegg tilbys veiledning i forbindelse med nettførellesningene.

Tekniske forutsetninger

Et nettstudium forutsetter at studenten har nødvendig utstyr og programvare for å kunne arbeide og kommunisere ved bruk av internett. For dette studiet stilles følgende minimumskrav:

Hardware:

- Tilgang til bærbar PC med muligheter for lydavspilling og Web-kamera
- Nettilkobling

Software:

- Diverse avspillingsprogrammer som lastes gratis ned fra internett (for eksempel FlashReader, Acrobat Reader etc)

Det kreves videre at studenten har tilgang til en arbeidsplass med datamaskin som har mulighet for å motta webforelesninger. (Dvs at slike sendinger ikke blir hindret av for eksempel brannmurer).

Sensorordning

Oversikt over bruk av intern/ekstern sensor:

Emne	Vurderingsform	Sensorordning
Etikk og regelverk	Hjemmeeksamen	Sensureres av en intern sensor
Personlig økonomi	Hjemmeeksamen	Sensureres av to interne sensorer
Plassering	Hjemmeeksamen	Sensureres av intern sensor. Ekstern sensor benyttes periodisk, hvert 4. år, første gang våren 2010

Internasjonalisering

Det stilles ikke krav til internasjonalisering.

Klar for publisering

Ja

Utdanningsnivå

Annet

Emnekode	Emnets navn	O/V *)	Studiepoeng pr. semester		
			S1(H)	S2(V)	S3(H)
K1151	<u>Etikk og regelverk</u>	O	5		
K1150	<u>Personlig økonomi</u>	O		10	
K1152	<u>Plassering</u>	O			15
		Sum:	5	10	15

*) O - Obligatorisk emne, V - Valgbare emne

Emneoversikt

K1151 Etikk og regelverk - 2009-2010

Emnekode:

K1151

Emnenavn:

Etikk og regelverk

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

5

Varighet:

Annet

Språk:

Norsk

Forventet læringsutbytte:

Emnet skal gi studentene en grunnleggende innføring i de etiske dilemmaer som man kan møte i sin arbeidsutøvelse som finansiell rådgiver og det regelverk som styrer rådgivningen. Dette innebærer at studenten etter fullført emne skal:

- Ha en grunnleggende forståelse av etikk og etisk tenkning og etablere det praktiske grunnlaget for forståelse av etikk og anvendelse av etikkens verktøy på egne handlinger i arbeidshverdagen.
- Forstå grunnleggende forutsetninger for hva det vil si for en finansiell rådgiver å være profesjonell og se sentrale profesjonsetiske utfordringer, samt få en dypere forståelse av sammenhengen mellom egen atferd og profesjonens status i offentligheten.
- Forstå betydningen av dialog mellom kolleger, og hvordan man kan tilrettelegge for konstruktiv kommunikasjon om etiske emner.
- Kjenne til og forstå reglene for god rådgivningsskikk

Videre skal studenten

- vite hvilke sentrale og relevante betingelser som regulerer forholdet mellom rådgiver og kunde i forbindelse med finansiell rådgivning
- kunne anvende gjeldende lover og regelverk i rådgivning og salg
- kjenne til de praktiske konsekvensene for egen rådgivning, herunder spesielleinformasjonskrav og regler
- kunne gjøre rede for hvilken rolle Bankklagenemnda og Forsikringsklagenemnda har
- kunne forklare sammenhengen mellom konsekvenser av egen rådgivning, lovverk og klagesaker

Emnets temaer:

Etikk og god rådgivningsskikk

- Etikkens verktøy
- Ethiske teorier
- Profesjonsetikk
- Ytringsetikk
- 10 regler for god rådgivningsskikk

Regelverk

- Lov om verdipapirhandel
- Lov om verdipapirfond
- Finansavtaleloven
- Personopplysningsloven
- Forsikringsavtalelovens del B om informasjonsplikt og Lov om forsikringsformidling
- Taushetsplikten som er regulert i Forretningsbankloven, Sparebankloven
- Lov om forsikringsvirksomhet
- Angrerett ved kjøp av finansielle tjenester
- Lov om hvitvasking
- Bankklagenemnda og aktuelle klagesaker

Pedagogiske metoder:

Nettbasert Læring

Vurderingsformer:

Hjemmeeksamen, 24 timer

Karakterskala:

Bokstavkarakterer, A (best) - F (ikke bestått)

Sensorordning:

Sensureres av en intern sensor

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Ved neste ordinære gjennomføring

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

Oppstartsseminar

4 obligatoriske arbeider

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for teknologi, økonomi og ledelse

Emneansvarlig:

Førstelektor Fred Johansen

Læremidler:

- Pensumheftet "Mot og tillit" – tilgjengelig på www.autorisasjonsordningen.no
- E-læring "Døm selv med god rådgivningsskikk"
- E-læring i Regelverk (9 kurs med tilhørende kompendier)
- Diverse aktuelle lover
- Bank- og forsikringsklagesaker

Klar for publisering:

Ja

K1150 Personlig økonomi - 2009-2010

Emnekode:

K1150

Emnenavn:

Personlig økonomi

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

10

Varighet:

Annet

Språk:

Norsk

Anbefalt forkunnskap:

K1151 Etikk og regelverk

Forventet læringsutbytte:

Gjennom emnet skal studentene opparbeide seg forståelse for at enhver kunde er unik og krever individuelle råd. Forutsetningen for en vellykket rådgivning er at kundens totalsituasjon legges til grunn, og at valg av presentasjonsform er tilpasset den enkelte kundes forkunnskaper og forutsetninger. Målet er at rådgiveren skal ha meget god kompetanse innen relevante privatøkonomiske emner.

Etter fullført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for typiske økonomiske problemstillinger knyttet til ulike livsfaser og kundesituasjoner
- anvende gjeldende lovverk i møter med kunder
- beregne ulike sider av privatøkonomien (for eksempel skatt, pensjon, arveavgift)
- kartlegge og analysere en kundes behov og foreslå løsninger for kunden
- kunne fremme forslag til løsninger overfor kunden på en slik måte at kunden har forutsetninger for å forstå
- forklare betydningen av sentrale juridiske emner med fokus på arv, arveavgift og skatt, skifte, ekteskap og ugift samliv, mindreårige, verge og overformynderi
- vurdere egen faglig begrensning spørsmål knyttet til familieretten

Emnets temaer:

Personlig økonomi

- Privatøkonomisk styring, budsjett, relevante emner i ulike livsfaser
- Selvangivelser og skatt
- Vurdering av kundens betalings- og spareevne
- Alders-, uføre- og etterlattepensjon (offentlige og private ordninger)
- God rådgivningsskikk og aktuelle bankklagesaker

Familierett

- Ekteskap og skilsmisse
- Samboere
- Arv og skifte
- Mindreårige og banken

Pedagogiske metoder:

Annet

Pedagogiske metoder (fritekst):

Kombinert modell med samlinger og internettbasert læring.

Vurderingsformer:

Hjemmeeksamen, 48 timer

Karakterskala:

Bokstavkarakterer, A (best) - F (ikke bestått)

Sensorordning:

Sensureres av to interne sensorer

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Ved neste ordinære gjennomføring

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

5 obligatoriske arbeider

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for teknologi, økonomi og ledelse

Emneansvarlig:

Førstelektor Fred Johansen, undervises av siviløkonom Odd Eyvind Hovland og advokat Halvor Aas

Læremidler:

Fire e-læringsmoduler

Kompendier

Støttelitteratur:

Lødrup, Peter/Sverdrup, Tone: Oversikt over familieretten, 2004

Lødrup, Peter: Oversikt over arveretten, 4 utg. 2004

Nettstedene:

Knut Boye og Terje Hansen: Personlig økonomi. Harald Engelstad: Pensjonsboka
Kompendium

Klar for publisering:

Ja

K1152 Plassering - 2009-2010

Emnekode:

K1152

Emnenavn:

Plassering

Faglig nivå:

Bachelor (syklus 1)

Studiepoeng:

15

Varighet:

Annet

Språk:

Norsk

Anbefalt forkunnskap:

- K1151 Etikk og regelverk
- K1150 Personlig økonomi

Forventet læringsutbytte:

Etter fullført emne skal studentene være i stand til å:

- I makroøkonomi er målet er at rådgiveren skal ha god kompetanse innen økonomi og politikk slik at de i kundesamtaler med personkunder fremstår som kunnskapsrike samtalepartnere. Etter kurset skal studenten kunne:
  - forklare makroøkonomiske begreper og sammenhenger som har betydning for finansiell rådgivning
  - gjøre rede for hva nasjonalregnskapstall sier om situasjonen i et land, og hvordan dette kan si noe om årsaker til endringer i priser, renter og valutakurser
  - forklare det viktige skillet mellom realøkonomien og pengeøkonomien i et land
  - forklare hvordan pengepolitikken virker på kort og lang sikt
  - benytte informasjon fra Norges Bank og Statistisk Sentralbyrå for oppdatering av egen kunnskap
- gjøre rede for sentrale finansfaglige emner som har relevans for plassering av kunders finansformue
- forklare hvilke faktorer som påvirker avkastningen til ulike produkter i aksjemarkedet, rentemarkedet og sparing i forsikring, samt kunne kvantifisere sannsynlige svingninger.
- anvende begreper og metoder som er relevante for å kunne samtale og gi råd om konsekvenser av alternative plasseringer
- avdekke en kundes risikoholdning og behov og komme med anbefalinger basert på et faglig grunnlag
- anvende faglige kunnskaper innenfor finans i kunderådgivning
- fremme forslag til løsninger overfor kunden på en slik måte at kunden har forutsetninger for å forstå

Studenten skal videre ha solid kompetanse om de enkelte produktgruppers egenskaper, fordeler og ulemper, samt risiko og skatteregler for produkter som naturlig selges av finansielle rådgivere.

Studenten skal være i stand til å forstå produktenes plass i totalbildet når det gjelder kundens behov for finansielle plasseringer.

Studenten skal kunne gjøre rede for typiske egenskaper, struktur, risiko og skatteregler for vanlige produkter og produktgrupper innenfor de ulike markedene:

- sparing i bank
  - rente- og obligasjonsmarkedet
  - aksjemarkedet
  - forsikringssparing
  - strukturerte (sammensatte) produkter
- og kunne forklare forskjellen mellom ulike produktgrupper i en rådgivningssamtale tilpasset kunden

Emnets temaer:

Makroøkonomi

- Nasjonalregnskapsbegreper og sammenhenger, generalbudsjettet
- Inflasjon og pengepolitikk: Norges Banks inflasjonsmålstyring
- Penger, renter og inflasjon på lang sikt
- Finansmarkeder, rente og kortsiktige virkninger av pengepolitikk
- Åpen økonomi: Konjunkturer og makroøkonomisk politikk på kort sikt.

Plassering

- Finansielle metoder – effektiv og nominell rente, internrente og nåverdi
- Aksje- og obligasjonsmarkedet
- Hvordan prise aksjer og obligasjoner?
- Relevante risikomål for verdipapirer og porteføljer
- Kundens risikoholdning og mål for plasseringen
- Risikoreduksjon og porteføljesammensetning
- Prestasjonsmåling for fond
- Skatt på finansiell formue og inntekt
- Opsjoner – egenskaper og begreper
- Strukturen i ulike finansielle produkter
- God rådgivningsskikk

Generell produktkompetanse:

- Egenskaper, risiko og skatteregler knyttet til banksparing og ulike typer bankspareprodukter
- Fondssparing i aksje- og rentemarkedet
- Forsikringssparing
- Strukturerte (sammensatte) produkter

Pedagogiske metoder:

Nettbasert Læring

Vurderingsformer:

Hjemmeeksamen, 24 timer

Karakterskala:

Bokstavkarakterer, A (best) - F (ikke bestått)

Sensorordning:

Sensoreres av intern sensor. Ekstern sensor benyttes periodisk, hvert 4. år, første gang våren 2010

Utsatt eksamen (tidl. kontinuasjon):

Ved neste ordinære gjennomføring

Tillatte hjelpemidler:**Obligatoriske arbeidskrav:**

6 obligatoriske arbeider

Ansvarlig avdeling:

Avdeling for teknologi, økonomi og ledelse

Emneansvarlig:

Førstelektor Fred Johansen, undervises av siviløkonom Erik Rønneberg

Læremidler:

Seks e-læringskurs

Div. kompendier

Klar for publisering:

Ja